

KÚRIA

Bfv.I.1276/2015/5. szám

A Kúria Budapesten, a 2015. év november hó 3. napján tartott tanácsülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

A zsarolás büntettének kísérlete és más bűncselekmény miatt folyamatban volt büntetőügyben a terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítványt elbírálv a Budai Központi Kerületi Bíróság 19.B.XI.653/2010/64. számú ítéletét, valamint a Fővárosi Törvényszék 27.Bf.XI.13.333/2013/12. számú végzését hatályában fenntartja.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, és ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Budai Központi Kerületi Bíróság a 2013. október 2. napján kihirdetett 19.B.XI.653/2010/64. számú ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki hatósági eljárás akadályozása büntettének kísérletében [Btk. 242/A. § (1) bekezdés, (2) bekezdés I. fordulat] és zsarolás büntettének kísérletében [Btk. 323. § (1) bekezdés]; ezért őt, mint különös visszaesőt halmazati büntetésül három év három hónap börtönbüntetésre és a közügyektől négy év eltiltásra ítélte azzal, hogy feltételes szabadságra nem bocsátható. Elrendelte továbbá a Marcali Városi Bíróság 4.B.192/2007/58. számú ítéletével kiszabott és próbaidőre felfüggesztett egy év börtönbüntetés végrehajtását. Emellett rendelkezett az előzetes fogvatartásban töltött idő beszámításáról és a bűnügyi költség megfizetéséről.

A védelmi fellebbezés alapján másodfokon eljáró Fővárosi Törvényszék a 2014. november 6. napján kihirdetett

27.Bf.XI.13.333/2013/12. számú végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta azzal, hogy az elbírálás során alkalmazott büntető törvény az 1978. évi IV. törvény.

A jogerős ügydöntő határozat ellen a terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt a Be. 416. § (1) bekezdés a), b) és c) pontjára hivatkozással.

Az indítványozó szerint a terhelt hatósági eljárás akadályozásaként értékelt cselekménye a társadalomra nem veszélyes, ezért bűnösségének megállapítása törvénysértő; amennyiben pedig a cselekmény a társadalomra csekély fokban veszélyes, a terhelttel szemben legfeljebb megrovás lett volna alkalmazható, ezért a kiszabott joghátrány törvénysértő.

Álláspontjának alátámasztásaként arra hivatkozott, hogy az a büntetőeljárás, amelyben a terhelt terhére megállapított cselekményre az ítélet szerint sor került, a cselekmény állítólagos elkövetésének időpontja előtt már megszűnt, és miután ezt a büntetőeljárást bűncselekmény hiányában szüntették meg, nem lehet a társadalomra veszélyes az a magatartás, amely az alaptalan eljárás megszüntetésére irányult.

Az indítványozó megítélése szerint az elsőfokú bíróság nem tett eleget a hatósági eljárás akadályozása kapcsán indokolási kötelezettségének sem, mivel nem indokolta meg, hogy miért volt veszélyes a terhelt magatartása a társadalomra, és nem indokolta meg azt sem, hogy miért jutott arra a következtetésre, miszerint a terhelt pontosan azt mondta, ami a megállapított tényállásban szerepel.

Utalt arra is, hogy a sértett nem volt elfogulatlan, vallomása egyes részletei teljes mértékben ellentétesek a tanúk vallomásával, ezzel azonban sem az elsőfokú, sem a másodfokú bíróság nem foglalkozott.

Mindezek alapján a megtámadott határozatok hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra kötelezését indítványozta.

A Legfőbb Ügyészség a felülvizsgálati indítványt részben törvényben kizártnak, részben alaptalannak találta.

Álláspontja szerint a hatósági eljárás akadályozásának büntetténél a cselekmény tényállásszerűsége szempontjából nincs jelentősége az eljárás végkimenetelének, így annak sem, ha azt az elkövető számára kedvező módon megszüntetik, ezért a terhelt bűnösségének megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak megsértése nélkül került sor.

Emellett megítélése szerint a büntető anyagi jog szabályai az egy eljárásban elbírált több bűncselekmény esetében nem teszik lehetővé, hogy a bíróság az egyik cselekmény miatt megrovást alkalmazzon, míg a másik miatt büntetést szabjon ki, így törvényesen került sor a halmazati büntetés kiszabására.

Az indokolási kötelezettség elmulasztása kapcsán pedig arra utalt, hogy az indítványozó ténylegesen az eljáró bíróságok bizonyítékértékelő tevékenységét vitatta, amikor a sértett vallomásának bizonyítékkénti elfogadását, a bíróság mérlegelési tevékenységet támadva sérelmezte a terhelt bűnösségének megállapítását, így a felülvizsgálati indítványt ebben a részében kizártnak tartotta.

Emellett - eseti döntésre hivatkozva - utalt arra is, hogy a bíróságnak nem a társadalomra veszélyesség meglétét, hanem annak hiányát vagy megszűnését kell a határozatában indokolnia.

Ezért arra tett indítványt, hogy a Kúria a megtámadott határozatokat hatályában tartsa fenn (BF.1373/2015/1.).

A Kúria a megtámadott határozatokat a Be. 423. § (4) bekezdése szerint eljárva a felülvizsgálati indítványban megjelölt okokra figyelemmel bírálta felül; emellett tekintettel volt az ugyanezen törvényhely (5) bekezdése alapján a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontjában megjelölt és a védő által nem hivatkozott, feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező esetleges eljárási szabálysértésekre is.

A Be. 416. § (1) bekezdés - védő által felhívott - c) pontjára figyelemmel felülvizsgálatnak van helye, ha a bíróság határozatának meghozatalára a Be. 373. § (1) bekezdés b) vagy c) pontjában, illetve II-IV. pontjának valamelyikében meghatározott eljárási szabálysértéssel került sor.

A Be. 373. § (1) bekezdés III. a) pontja alapján feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés valósul meg, ha a bűnösség megállapítása, a felmentés, az eljárás megszüntetése, a cselekmény jogi minősítése vagy a büntetés kiszabása, illetve az intézkedés alkalmazása tekintetében a bíróság az indokolási kötelezettségének oly mértékben nem tett eleget, hogy emiatt az ítélet felülbírálatra alkalmatlan.

A Be. 258. §-ára figyelemmel a bíróság indokolásában köteles számot adni döntéshozatali tevékenységéről, a felülbíráló bíróság pedig ezt köteles ellenőrizni.

Ahogy arra a Legfőbb Ügyészség helytállóan hivatkozott, a Kúria - több eseti döntésében is kifejtett - gyakorlata töretlen annak

megítélésében, hogy az indokolási kötelezettség elmulasztása csak akkor felülvizsgálati ok, ha a bíróság indokolási kötelezettségének oly mértékben nem tett eleget, hogy emiatt az ítélet érdemi felülbírálatra alkalmatlan (EBH 2011.2387.).

Az érdemi felülvizsgálat lehetősége akkor hiúsul meg az indokolási kötelezettség elmulasztásával, és így akkor értékelhető feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértésként, ha a megtámadott határozat indokolása oly mértékben hiányos, hogy nem állapítható meg belőle: mire alapította a bíróság a döntését. Ez nem csak a tényállás megállapítása, hanem a bűncselekmény minősítése, a büntetés kiszabása, a joghátrányok alkalmazása kapcsán is irányadó.

Ahogy azt a Kúria (korábban Legfelsőbb Bíróság) a BKv 1. számú kollégiumi véleményében kifejtette: a jogi indokolási kötelezettség megsértése, illetve hiányossága - természetéből adódóan - általában nem feltétlenül képez hatályon kívül helyezési okot. Ez akkor állapítható meg, ha a jogi indokolás annyira hiányos, hogy nem tűnik ki belőle - még jogi következtetés útján sem -, hogy milyen jogszabályon alapul valamely büntetőjogi főkérdésben hozott döntés.

Ilyen hibát azonban sem az első-, sem a másodfokú bíróság nem vétett. Az eljáró bíróságok a bizonyítékokat okszerűen, a logika szabályainak megtartásával értékelték, megindokolták a bűncselekmények minősítését, és számot adtak a joghátrányok alkalmazásának indokairól is; az a felülvizsgálati eljárás során a Kúria számára is nyomon követhető volt.

Ezért - a felülvizsgálati indítványban hivatkozott - eljárási szabálysértést az eljáró bíróságok nem követték el.

Emellett az indítványozó az indokolási kötelezettség elmulasztására hivatkozva ténylegesen az eljáró bíróságok bizonyíték-értékelő tevékenységét vitatta, amikor a rendelkezésre álló bizonyítékokat eltérően értékelve, elsősorban a sértett vallomására hivatkozva arra utalt, hogy a terhelt terhére a hatósági eljárás akadályozásának bűncselekménye nem állapítható meg.

Az általa hivatkozott felülvizsgálati ok alapján azonban nem vizsgálható a bűnösség megállapításának, a felmentésnek, az eljárás megszüntetésének, a jogi minősítésnek, vagy a büntetés kiszabásának, illetve az intézkedés alkalmazásának anyagi jogi helyessége.

Ugyancsak kívül esik a feltétlen eljárási szabálysértések körén a bizonyítékok értékelése során levont következtetések helyessége, az értékelés eredménye; annak vitatása tartalmilag az ügydöntő határozat megalapozottságának felülvizsgálati eljárásban meg nem

engedett támadását jelenti (BH 2013.10.).

A Be. 423. § (1) bekezdése szerint azonban a felülvizsgálati eljárásban a jogerős határozatban megállapított tényállás az irányadó, és ez az indítványban nem támadható.

Miután az indítványozó a törvényi tilalom ellenére a tényállást támadta, a felülvizsgálat az indítvány ezen része alapján kizárt.

Nem foghattak helyt az indítványozónak a társadalomra veszélyesség hiányára vonatkozó érvei sem.

A Be. 416. § (1) bekezdés - felülvizsgálati indítványban hivatkozott - a) pontja alapján a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen felülvizsgálatnak van helye, ha a terhelt bűnösségének megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt kerül sor.

Azonban az előbb idézett - a tényállás irányadó voltával kapcsolatos - szabályra tekintettel a Kúria a megállapított tényálláshoz még annak esetleges megalapozatlansága esetén is kötve van, és a felülvizsgálat során a vitatott jogkérdések kizárólag az alapeljárásban megállapított tényállás alapján bírálhatók el; a bizonyítékok eltérő értékelésére és eltérő következtetés levonására nincs törvényes lehetőség.

Az 1978. évi IV. törvény 242/A. § (1) bekezdésében foglalt hatósági eljárás akadályozása bűncselekményét az követi el, aki más erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszerít, hogy bírósági vagy egyéb hatósági eljárásban a törvényes jogait ne gyakorolja, vagy a kötelezettségeit ne teljesítse. A (2) bekezdés alapján pedig büntettnek minősül az elkövető magatartása, ha a hatósági eljárás akadályozását büntető ügyben követi el.

A bűncselekmény jogi tárgya az igazságszolgáltatás, valamint további hatósági eljárások zavartalan működéséhez fűződő érdek, és az ember személyes szabadsága. A bűncselekmény tehát a kényszerítésnek az igazságszolgáltatás rendje ellen irányuló sajátos esete. Elkövetési magatartása az erőszakkal, fenyegetéssel kényszerítés, passzív alanya pedig az lehet, akit a bírósági vagy egyéb hatósági eljárásban jogok illetnek meg, vagy kötelezettségek terhelnek, mint például - az irányadó tényállásra is figyelemmel - a tanú, akit egyébként a Be. 85. § (3) bekezdése értelmében igazmondási kötelezettség terhel.

A hatósági eljárás akadályozásának büntette az erőszakos fenyegetés bármely formájával elkövethető.

A felülvizsgálati eljárásban irányadó tényállás szerint a terhelt a

készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés vétsége miatt indított eljárás alapjául szolgáló feljelentésének visszavonására hívta fel a sértettet, azzal fenyegetve, hogy megöli.

A felülvizsgálati indítvány a társadalomra veszélyesség hiányára utalva arra hivatkozott, hogy az elkövetés időpontja előtt már megszűnt az az eljárás, amelyben a vád tárgyává tett cselekmény megvalósult.

A tényállás azonban azt nem tartalmazza, hogy a készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés vétsége miatt indult büntetőeljárást megszüntették volna a vád tárgyává tett cselekmény tanúsításának időpontjában.

Ráadásul a bűnösség megállapításának nem akadálya az, ha utóbb az eljárást megszüntetik, mivel az a bűncselekmény elkövetésének időpontjában tényállásszerű volt, azaz arra irányult, hogy a sértett törvényes jogait a folyamatban volt büntetőeljárásban ne gyakorolja, illetve kötelezettségeit ne teljesítse.

A bűnösség megállapítására ebben a bűncselekményben akkor is sor kerülhet, ha az alapügy terheltjét bűncselekmény hiányában felmentik.

A társadalomra veszélyesség a bűncselekmény fogalmi ismérve; így akkor, ha a bíróság az elkövető bűnösségét megállapította, egyértelmű, hogy megítélése szerint a cselekmény elkövetésekor az fennállt. Ezt külön indokolnia nyilvánvalóan nem szükséges. A társadalomra veszélyesség ugyanis absztrakt fogalom, amely az egyes cselekmények bűncselekménykénti szabályozásával már testet ölt és a törvényi büntetési tétel meghatározásában anélkül, hogy annak meglétét a bíróságnak önállóan indokolnia kellene, majd a kiszabott büntetés, alkalmazott intézkedés nemében és mértékében mérhetővé válik.

Ezért a cselekmény társadalmi veszélyességének hiányát kell indokolnia a bíróságnak, akkor, ha úgy ítéli meg, hogy a társadalomra veszélyesség már az elkövetéskor is hiányzott és erre tekintettel felmentő ítéletet hoz.

Megrovásnak a törvény szerint egyébként is akkor van helye, ha a cselekmény az elbíráláskor nem vagy csak olyan csekély mértékben veszélyes a társadalomra, hogy a legenyhébb büntetés kiszabása vagy más intézkedés alkalmazása sürgősen szükséges. Azaz nincs helye megrovásnak, ha a cselekmény már az elkövetéskor sem veszélyes a társadalomra - ilyenkor a terheltet fel kell menteni.

Azt, hogy megítélése szerint a társadalmi veszélyesség az elbírálás időpontjára megszűnt vagy csekéllyé vált, valóban indokolnia kell a

bíróságnak, és valóban feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés valósul meg, ha a határozatból nem állapítható meg, hogy a terhelt terhére megállapított bűncselekmény társadalomra veszélyessége miatt szűnt meg (BH 2013.118.).

Azaz az eljáró bíróságok ennek kapcsán sem sértették meg indokolási kötelezettségüket.

A Be. 416. § (1) bekezdés b) pontjára hivatkozó részében pedig az alábbiak miatt megalapozatlan az indítvány:

E rendelkezés szerint a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen felülvizsgálatnak van helye, ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése, a büntetőjog más szabályának megsértése miatt törvénysértő büntetést szabtak ki, vagy törvénysértő intézkedést alkalmaztak.

Az előzőekben kifejtettekre tekintettel a bűncselekmények minősítése törvényes, és nem követtek el a bíróságok egyéb anyagi jogi szabálysértést sem.

A büntetés pedig önmagában nem, hanem csak akkor támadható, ha a cselekmény törvénysértő minősítése, vagy más anyagi jogszabály sérelme miatt törvénysértő büntetést szabtak ki, vagy törvénysértő intézkedést alkalmaztak.

A minősítés törvényessége mellett a joghátrány törvényessége csak akkor vizsgálható felül, ha a kiszabott büntetés vagy alkalmazott intézkedés a Büntető Törvénykönyv valamely mérlegelést nem tűrő rendelkezésébe ütközik; a büntetés kiszabása önmagában a felülvizsgálat tárgyát nem képezheti, így az sem, hogy a bíróságok a büntetés kiszabása során a Büntető Törvénykönyv erre vonatkozó rendelkezéseit, továbbá az enyhítő és súlyosító körülményeket miként veszik figyelembe (BH 2005.337.).

Ilyen szabályt az eljáró bíróságok nem szegtek meg, a kiszabott büntetés neme és mértéke is törvényes.

Emellett az elkövetéskor irányadó 1978. évi IV. törvény 85. § (1) bekezdésére figyelemmel a törvény 12. §-ában meghatározott bűnhalmazat esetén egységesen halmazati büntetést kellett kiszabni. Így nem volt törvényes lehetőség arra, hogy a bíróság a bűnhalmazatban álló bűncselekmények közül egyik miatt büntetést, a másik miatt pedig intézkedést (megrovást) alkalmazzon.

A törvény 70. § (2) bekezdése szerint pedig a 70. § (1) bekezdés 1. pontjában meghatározott megrovás önállóan, büntetés helyett alkalmazható, büntetés mellett azonban kizárt.

Mindezek mellett a Kúria utal a következőkre:

Az 1978. évi IV. törvény 323. § (1) bekezdése szerint a zsarolás bűncselekményének büntetési tétele öt évig terjedő szabadságvesztés.

Így a **terhelttel** szemben jogerősen kiszabott három év három hónap börtönbüntetés még abban az esetben sem minősülne törvénysértőnek, ha felelősségét a hatósági eljárás akadályozása büntetnének kísérletében nem állapította volna meg a bíróság. A terhelttel szemben irányadó büntetési tételkeret ugyanis - különös visszaeső voltára tekintettel - ekkor is egy évtől hét és fél évig terjedő szabadságvesztés lenne a 97. § (1) bekezdése alapján.

A Kúria nem észlelt sem az első-, sem a másodfokú bíróság eljárásában az indítványozó által nem hivatkozott egyéb - a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontjában megjelölt - eljárási szabálysértést sem.

Mindezekre figyelemmel a Kúria a megtámadott határozatokat a Be. 426. §-ára figyelemmel - a Be. 424. § (1) bekezdése szerinti tanácsulésen eljárva - hatályában fenntartotta.

Az ismételt indítvánnyal kapcsolatos tájékoztatás a Be. 416. § (4) bekezdés b) pontján, valamint 418. § (3) bekezdésén alapul azzal, hogy a Be. 421. § (3) bekezdésére figyelemmel a Kúria az ugyanazon jogosult által ismételten, vagy a más jogosult által azonos tartalommal előterjesztett indítvány elutasítására vonatkozó határozat hozatalát is mellőzheti.

Budapest, 2015. november 3.

Dr. Mészár Róza s.k. a tanács elnöke, Dr. Csák Zsolt s.k. előadó bíró, Dr. Elek Balázs s.k. bíró

A kiadmány hitelével:
TóthLné
bírószági tisztviselő